

Els editors de tres llibres d'aritmètica antics indiquen que queda molta llengua no literària per rescatar

Els dos editors del volum *Tres llibres d'aritmètica mallorquins*, Catalina Martínez Taberner i Joan Carles Villalonga Terrassa, publicat a la Col·lecció Scripta, impulsada per la Universitat de Barcelona, constaten que encara resta molta feina a fer per tal de treure a la llum la llengua catalana escrita no literària i poder-la analitzar.

Ho sap especialment bé la doctora Catalina Martínez Taberner (Palma, 1952), professora titular de la universitat de Barcelona, perquè la seva tesi doctoral investiga a través de la documentació escrita la pèrdua del codi català, més enllà de l'àmbit literari, i la seva substitució per codis aliens a la llengua catalana, i perquè s'ha centrat en particular en registres diversos, com el de l'escriptura amb finalitats pràctiques, particularment la notarial i els llibres de família.

El volum recull la transcripció i l'estudi de tres manuscrits: *Llibre de pràctiques d'aritmètica*, probablement del 1616; *Llibre de comptes*, del 1670, tots dos obra d'Antoni Fontirroig, i *Llibre de arithmètica que serveix de ús y estudi del senyor Antonio de Montaner. Any 1803*, d'autor desconegut

Portada del llibre manuscrit d'aritmètica del 1803, un dels tres mallorquins publicats a la Col·lecció Scripta.

Són autèntics llibres de text que servien per explicar els algorismes de les principals operacions matemàtiques que tot comerciant – i el pagès, quan comerciaven, inclòs – o persona mitjanament cultivada havia de saber. Com que l'autor plantejava molts problemes a tra-

vés d'exemples, la redacció de cada cas es converteix en un document lingüístic molt valuós, perquè s'hi veu quina era la llengua parlada del moment, amb més fidelitat, evidentment, que en un text literari. Tots tres manuscrits presenten un món real, uns personatges quotidians que han de resoldre situacions aritmètiques no prou fàcils.

A més, per la naturalesa dels problemes que s'hi plantegen i que fan referència a fets de la vida quotidiana, com ara mercaderies de compravenda habitual, cal remarcar, indiquen els editors, la riquesa lèxica de tipus de teixits i noms de peixos.

Javier Docampo Rey, especialista en aritmètica europea històrica, diu en la introducció que el fet que textos com els recollits s'analitzin i editin és molt rellevant per a la història de la llengua catalana, especialment en un context científic. "Però, a més –afegeix– aquests documents donen molta informació sobre com s'ha dut a terme l'ensenyament de l'aritmètica pràctica, una matèria que ha jugat un dels papers protagonistes en el desenvolupament d'un món cada vegada més complex".

LES NOTES DE VÍCTOR RIPOLL

■ Barcelona, paradoxal

Raül Montilla, periodista de *La Vanguardia* (Barcelona de novel·la, Ajuntament de Barcelona-Dièresi) diu que Barcelona "paradoxalment, sent una ciutat petita durant l'època romana, a l'edat mitjana comença a convertir-se en una de les capitals de la Mediterrània". Quantes més paradoxes com aquesta no hi deu haver al món!

■ Homenot fals

Carme Arnau (*El paradís perdut de Mercè Rodoreda*, Eds. 62) diu que Josep Pla dedicà a Santiago Rusiñol un **Homenot**. Li dedicà el llibre *Santiago Rusiñol i el seu temps*.

■ Diccionari avorrit

El gran sapastre, de Ferran Canyameres, publicat pòstumament el 1977, és un del llibres

més divertits de la literatura catalana contemporània, ha dit Xavier Pla. És una veritable raresa pel seu gènere, un pamflet contra Joan Puig i Ferrer, el seu gran amic i, després, gran enemic, denominat graciosament *Puig i fer-à-repasser* perquè va pagar a la seva amant amb una planxa de ferro. Puig i Ferrer s'hi va tornar amb *La traïció de Llavaneres* (on Llavaneres és Canyameres). El

Diccionari de la literatura catalana pensa que no cal pas esmentar cap dels dos llibres, ni quan parla de Canyameres ni quan ho fa de Puig i Ferrer.

■ Poc innovadors

El DIEC2 ignora l'ús **intransitiu** del verb *innovar* ("volia ser president del club per innovar"), recollit pel *Gran Diccionari 62 de la llengua catalana*.